

PROSESSKRIV
TIL
VESTRE FINNMARK TINGRETT

19. april 2024

Sak 24-008103SKJ-TVFI/THAF

Saksøker	Statnett SF PB 4904 Nydalen, 0423 OSLO
Prosessfullmektiger:	Advokat Pål Martin Abell Advokat Per Amund Uldalen Advokatfirmaet Haavind AS
Rettslige medhjelpere:	Advokat Ivana Filipovic Advokat Line Sogn Plassen
Saksøkt	Grunneiere, rettighetshavere og reinbeitedistrikter som berøres av utbyggingen av ny kraftlinje Skaidi-Hammerfest
Prosessfullmektiger:	Advokat Alf Kirkesæther Advokat Anja Jonassen Advokat Jon-Andreas Lange Advokat Knut Helge Hurum Advokat Håvard Sellæg Aagesen Advokat Espen Rønning
Saken gjelder	Ekspropriasjonsskjønn til fastsettelse av erstatning for grunn- og rettighetshavere

1. Innledning

Det er berammet planmøte i saken 24. april 2024. Uttalelsene fra enkelte av de saksøkte reiser prosessuelle spørsmål som det er naturlig å kommentere før planmøtet.

Vi viser til prosesskriv fra Naturvernforbundet i Finnmark (NF) 26. mars 2024. Vi forstår prosesskrivet slik at NF krever status som part og saksøkt i skjønnet. Statnett vil anføre at NF ikke har partsevne og uansett ikke oppfyller vilkårene for å opptre i skjønnsaken. Kravet må derfor avvises.

Vi viser videre til uttalelse til skjønnsbegjæring fra Anja Jonassen på vegne av Skum siidaandel 4. april 2024. Statnett vil anføre at kravet fra Skum siidaandel skal avvises, se punkt 3 nedenfor.

I uttalelsen til skjønnsbegjæring fra advokat Jonassen anmodes retten om å be EFTA-domstolen om tolkningsuttalelser. Vi kommenterer dette i punkt 4.

2. Naturvernforbundet i Finnmark

2.1 Overordnet

NF er et fylkeslag underlagt Norges Naturvernforbunds sentralorganisasjon. Statnett mener at lokallaget ikke har partsevne. NF oppfyller heller ikke vilkårene for å være saksøkt i skjønnet og mangler også rettslig interesse i kravet i saken.

Statnett har forståelse for Naturvernforbundets formål og oppgaver, og at Naturvernforbundet ønsker å delta i saker de oppfatter som sentrale for formålet. Skjønnsaker er imidlertid ikke riktig arena for å reise søksmål om klima- og miljøspørsmål. Ekspropriasjonsskjønn har til formål å utmåle erstatning til grunneiere og rettighetshavere. Dersom Naturvernforbundet ønsker å få en rettslig behandling av slike spørsmål, må forbundet ta ut alminnelig søksmål mot de forvaltningsorgan som har fattet vedtak forbundet vil angripe.

2.2 NF mangler partsevne

Partsevne for foreninger og lignende sammenslutninger reguleres av tvisteloven § 2-1 annet ledd. Bestemmelsen gjelder også i skjønnsaker, jf. skjønnsloven § 2.

Spørsmålet om partsevne beror på en samlet vurdering. I vurderingen skal det særlig legges vekt på om foreningen har en fast organisasjonsform, om foreningen har styre eller annet organ som representerer den utad, om foreningen har en formalisert medlemskapsordning, om foreningen har egne midler, samt foreningens formål, jf. tvisteloven § 2-1 annet ledd.

Utgangspunktet er at «*en diskusjon om partsevne skal først og fremst rette seg mot forhold ved foreningen selv og hvilke minstekrav som må stilles for at sammenslutningen overhodet kan sies å ha partsevne i sivilprosessen*», jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 369.

NF er et fylkeslag i den landsomfattende organisasjonen Norges Naturvernforbund. Partsevne for lokalavdelinger av slike organisasjoner forutsetter at lokalavdelingen har tilstrekkelig selvstendighet fra sentralorganisasjonen, jf. UTMA-2021-86077-3 (Norges Jeger- og Fiskerforbund i Finnmark). Avgjørelsen har klare paralleller til saken her.

Et minstekrav er at lokalavdelingen har egne styreorganer og selvstendig økonomiforvaltning, jf. Inge Lorange Backer i *Rettslig interesse for søksmål, skjønn og klage – særlig ved naturinngrep*, 1984, s. 142 flg. Andre relevante momenter er om beslutninger tatt av sentralorganisasjonen får direkte

virkning for lokalavdelingen og dens medlemmer, hvorvidt lokalavdelingen har egne vedtekter, om sentralorganisasjonen har instruksjons- og omgjøringsmyndighet overfor lokalavdeling, og om sentralorganisasjonen kan foreta vedtektsendringer i lokalavdelingen, jf. Geir Woxholth, *Foreningsrett – med samvirkeoven*, 2008, side 562 flg.

Dette må vurderes konkret og med utgangspunkt i vedtektene. Statnett har ikke klart å finne NFs lokale vedtekter, men sentralorganisasjonens vedtekter er tilgjengelig på internett:

Bilag 1: Vedtekter for Norges Naturvernforbund av 22. april 2018, rev. 24. april 2022

Det følger av vedtektene at sentralorganisasjonen har sterk kontroll over virksomheten i fylkeslagene, herunder hvilke faktiske, rettslige og økonomiske disposisjoner fylkeslagene har anledning til. Det er for eksempel sentralorganisasjonen som fastsetter og mottar kontingent fra medlemmene. Fylkeslagene får utbetalt en andel på 40 %, jf. vedtektene §§ 2-3 til 2-5.

Sentralorganisasjonen har også gitt bindende føringer for fylkeslagenes vedtekter på andre sentrale områder, jf. kapittel 8. Det gjelder alt fra fylkeslagets navn, formål, ledende organer, myndighet og økonomi. Vedtektsendringer for fylkeslagene må godkjennes fra sentralt hold, og sentralorganisasjonen har også siste ord i saker om suspensjon og eksklusjon av medlemmer.

Fylkeslagene har ikke anledning til å oppløse seg selv, med mindre sentralorganisasjonen samtykker. I så fall skal gjenstående midler i fylkeslaget disponeres av sentralorganisasjonen. Fylkeslagene synes heller ikke å ha egne medlemmer. Som medlem av Naturvernforbundet blir man *tilordnet* et lokallag og fylkeslag fra sentralt hold basert på bosted, jf. vedtektene § 2-2.

Det ovennevnte viser at sentralorganisasjonen i Norges Naturvernforbund har så sterk kontroll over fylkeslagene at NF ikke har partsevne. Dette er tilsvarende som for lokallaget til Norges Jeger og Fiskerforbund i Finnmark omhandlet i UTMA-2021-86077-3. Saken må derfor avvises for så vidt gjelder NF.

2.3 Kraftlinjen har ikke medført noe inngrep overfor NF

Dersom tingretten skulle mene at NF har partsevne, må retten ta stilling til om vilkårene for å opptre i skjønnet er oppfylt.

Hvem som skal ha status som saksøkt i en skjønns sak er regulert i skjønnsloven § 6. Vi viser til bestemmelsens tredje ledd annet punktum:

«Som saksøkt betragtes den eller de, mot hvem en paastand agtes bygget paa forretningen, eller hvem den ellers antages at kunna faa umiddelbar betydning».

Videre viser vi til Rt. 1999 s. 399:

«[u]tgangspunktet er at skjønnsretten bare kan behandle krav som etter sin art er erstatningsrettslig vernet ved ekspropriasjon, med mindre eksproprianten har godtatt eller må anses for å ha godtatt at kravet fremmes for skjønnet, jf. skjønnsloven § 4 første ledd og § 2 første ledd jf. tvistemålsloven § 92. Det er nær sammenheng mellom de materielle erstatningsreglene som gjelder ved ekspropriasjon, og skjønnets saklige kompetanse, jf. Rt-1990-20 på side 23 for så vidt angår ekspropriasjonerstatningsloven § 8. Hovedregelen er at krav som materielt sett faller utenfor skjønnsrettens saklige virkeområde, ikke kan fremmes i skjønns sak om ekspropriasjon. Dette vil normalt være tilfellet når det fremmes krav om erstatning, hvor en eiendom eller en rettighet ikke direkte rammes av et ekspropriasjonsinngrep».

Det er altså den som blir utsatt for et inngrep i en ekspropriasjonsrettslig vernet rettighet som har krav på status som saksøkt i skjønnet, med mindre eksproprianten samtykker (avtaleskjønn).

NF har prinsipielt påstått skjønnet nektet fremmet pga. ugyldig konsesjonsvedtak. Subsidiært vil NF kreve «*restitusjon ved tilbakeføring av tidligere ødelagte områder til de opprinnelige naturverdier*», altså at skjønnet skal pålegge Statnett å restaurere ødelagt natur andre steder i Finnmark.

Situasjonen her er at NF hverken pretenderer å avstå noen rettighet som nyter ekspropriasjonsrettslig vern, eller at Statnett har gjort inngrep i noen slik rettighet. Vilkårene for å opptre i skjønnet er derfor ikke oppfylt.

Det subsidiære kravet om tilbakeføring av natur ligger utenfor skjønnsrettens saklige kompetanse, som retten må ta stilling til av eget tiltak. Se dl. § 36 og kommentarene i Bøhn, samt f.eks. LA-2021-22731 (Mineralparken) om behandlingen av kompetansespørsmålet i skjønn.

2.4 Kort om rettslig interesse

Til slutt påpeker Statnett at NFs krav heller ikke oppfyller vilkåret om rettslig interesse.

NFs interesse i saken gjelder det prejudisielle spørsmålet om gyldigheten av ekspropriasjonsvedtaket, jf. skjønnsprosessloven § 48. Dette er imidlertid kun et prejudisielt vilkår for å utmåle erstatning til de som må avstå grunn eller rettigheter. Realiteten er at NF krever inntreden i skjønnsaken for å påstå skjønnet nektet fremmet overfor andre saksøkte. Overfor NF er ikke dette noe prejudisielt vilkår for noe krav i saken. En kjennelse om at skjønnet skal nektes fremmet overfor NF har ingen rettsvirkninger, verken for NF eller andre, og vilkåret om rettslig interesse er følgelig ikke oppfylt.

3. Kravet fra Skum siidaandel skal avvises

3.1 Overordnet

Statnett anfører at kravet fra Skum siidaandel skal avvises.

Distrikt 22 Fiettar, som siidaandelen er en del av, er part i skjønnet og representerer hele distriktets interesser, jf. reindriftsloven § 44. Skum siidaandel er ikke i besittelse av tinglige rettigheter som eksproprieres, og har dermed ikke rettslig interesse i skjønnet eller rett på status som saksøkt, jf. skjønnsprosessloven §§ 2 og 6 tredje ledd,

Skum siidaandel har heller ikke rettslig interesse i å være med i skjønnet for å påstå skjønnet nektet fremmet. Heller ikke Statnett mener at det skal være noe skjønn for Skum siidaandel. Vi viser til tvisteloven § 1-3, jf. skjønnsprosessloven § 2.

3.2 Skum er ikke en siida, men har en siidaandel

I uttalelse til skjønnsbegjæring fra advokat Jonassen, omtales Skum som en egen siida, og det gis uttrykk for at distriktsstyret ikke ivaretar Skum siidas interesser i denne saken.

Skum er en siidaandel, og ikke en sommersiida i D22 Fiettar.

Bilag 2: Distriktsplan for D22 Fiettar, 2022

I punkt 2.3 i distriktsplanen fremgår det at distriktet har tre sommersiidaer: Sara-Lango siida, Utsi-siida, og Rassa siida. De ulike siidaandelene i hver siida driver samlet i sommerperioden og bruker de samme beiteområdene. Hvilke områder som brukes av hver enkel siida er beskrevet i punkt 2.3 i distriktsplanen. I punkt 2.1.5 fremgår videre en liste over de 14 siidaandelene i distriktet, hvor Per

Jonny A Skum og Eli N. Skum er listet opp som en siidaandel. Etter hva vi er kjent med hører Skum siidaandelen til Rassa siida.

Distriktsstyret selv har bekreftet at de ivaretar hele distriktets interesser både i sin distriktsplan og i konsultasjoner med Energidepartementet:

Bilag 3: Protokoll fra konsultasjonsmøte mellom reinbeitedistrikt 22 Skum siida og Olje- og energidepartementet, 19. januar 2023

3.3 Skum siidaandel har ikke beiterettighetene og kan ikke være part i skjønn

Beiterettighetene som eksproprieres, tilligger distriktet eller siidaene, ikke den enkelte siidaandel eller reineier. Vi viser til reindriftsloven §§ 10, 44 og 51 og Ot.prp.nr. 25 (2006-2007) side 66. I § 44 er det fastsatt at distriktsstyret representerer reindriftsinteressene i distriktet som helhet. I bestemmelsens andre avsnitt, siste setning er det presisert at dette likevel ikke er til hinder for at en siida eller reineier ivaretar egne særskilte interesser.

I § 51 heter det at en siida er "*en gruppe av reineiere som utøver reindrift i fellesskap på bestemte arealer*". De tinglige rettighetene ligger i distriktet eller den enkelte siidaen. Vi viser også til Skogvang "Samerett" (2017) side 285-286:

"Det er knyttet en rekke rettigheter og plikter til siidaen, selv om man kan si at det er tale om en relativt løs sammenslutning av reineiere og/eller familiegrupper som samarbeider om gjeting og tilsyn av en reinflokk. De enkelte reineierne i siidaen er personlige eiere av merket rein og utstyr, mens beiteretten og andre tilliggende rettigheter som rett til flyttlei etter gjeldende rett ligger til siidaen, altså medlemmene i fellesskap.

(...)

Det kan ikke være tvil om at det er bruken som bestemmer hvilken rett reindriftsutøverne har. Dersom alle siidaer i reinbeitedistriktet har benyttet beitearealene i fellesskap, vil det tale for at beiteretten, inkludert de øvrige elementene i denne, slik som flyttleier, tilligger distriktet. Det vanligste er imidlertid at det er en siida eller en siidaandel som er rettighetsbærer.»

Ekspropriasjonsinngrepet her gjøres overfor D22 Fiettar, som er part i saken og ivaretar alle de tre sommersiidaenes interesser. Dette omfatter alle de 14 siidaandelene, jf. ovenfor. Vi viser også til Rt-2006-1386 Utsi) og HR-2019-2395-A (Ottar Anti).

Skum siidaandel oppfyller ikke vilkårene for å være part etter reindriftsloven § 44 eller skjønnsprosessloven § 6 tredje ledd.

3.4 Rettslig interesse

Det er også et selvstendig grunnlag for avvisning at Skum siidaandel mangler rettslig interesse i kravet som er fremsatt i saken. Skum siidaandel påstår skjønnet nektet fremmet. Det har ingen rettsvirkninger dersom Skum siidaandel skulle få medhold i påstanden: Det eneste de oppnår, er at det ikke blir gjennomført et skjønn mot Skum siidaandel. Partene er imidlertid enige om at det ikke skal være noe skjønn for Skum siidaandel.

4. Kort om ønsket om å stille spørsmål til EFTA-domstolen

I uttalelse til skjønnsbegjæring fra advokat Jonassen er det bedt om at retten forelegger en rekke tolknings spørsmål for EFTA-domstolen.

Domstoloven § 51a gir en rett, men ikke en plikt til å forelegge spørsmål til EFTA-domstolen. Bestemmelsen i domstoloven § 51 a bygger på overvåkings- og domstolavtalen (ODA) artikkel 34, som sier at EFTA-domstolen kan anmodes om uttalelse dersom det er "nødvendig" for å ta stilling til den konkrete tvisten.

ODA artikkel 34 har begrensninger i hvilke spørsmål som kan forelegges for EFTA-domstolen. For det første må spørsmålet gjelde tolkning av EØS-rett. Spørsmålet kan ikke gjelde forståelsen av nasjonal rett eller bevisbedømmelsen. For det andre må det knytte seg tvil til det EØS-rettslige tolkningsspørsmålet. For det tredje må det EØS-rettslige tolkningsspørsmålet være relevant for løsningen av den konkrete tvisten.

Det er utfordrende å få tak på hva advokat Jonassen mener at de spørsmålene hun reiser skal belyse, eller hvordan disse knytter seg til problemstillinger i denne saken. Vi har likevel sett nærmere på bestemmelsene det henvises til.

Vi kan ikke se at noen av de refererte bestemmelsene i direktiv 2011/92/EU eller 2014/52/EU er avgjørende for de rettslige spørsmålene retten skal ta stilling til i denne saken. Direktivene er gjennomført i konsekvensutredningsforskriften (KU-forskriften). Vi kan ikke se at det knytter seg noen tolkningstvil til de aktuelle bestemmelsene. Både direktivet og KU-forskriften legger opp til en beskrivelse av *"nåværende miljøtilstanden og en oversikt over hvordan miljøet antas å utvikle seg hvis planen eller tiltaket ikke gjennomføres (null-alternativet)"*, jf. forskriften § 20. I direktivet er ordet *"referansescenario"* benyttet, jf. punkt 3 i Vedlegg IV til direktiv 2014/52/EU.

Vi oppfatter at de problemstillingene advokat Jonassen tar opp, beror på en misforståelse av praktiseringen av det såkalte null-alternativet og hvordan prosjektet skal vurderes i sammenheng med andre prosjekter. Dette har vært et tema i tidligere skjønnsak mellom Statnett og de aktuelle reinbeitedistriktene, hvor det fra reindriften side har blitt hevdet at et utgangspunkt i det såkalte null-alternativet medfører at de samlede effektene fra tidligere inngrep og det nye inngrepet ikke har blitt vurdert. Dette er feil, noe retten også konkluderte med den gangen, se bilag 5 nedenfor på side 30. I Konsekvensutredning for reindrift fra 2011, som tilleggsutredningen i vår sak bygger videre på, fremgår det eksplisitt på side 25 at kumulative virkninger er vurdert. Vi kan ikke se at det i denne sammenheng er særlig tolkningstvil knyttet til forståelsen av bruken av et "referansescenario" eller "null-alternativ".

Bilag 4: Konsekvensutredning for reindrift, 2011

Bilag 5: Tingrettens skjønn Skillemoen-Skaidi, 17. november 2022

Videre er det ingen tvil om at konsesjonsmyndigheten har vurdert dette prosjektet både i lys av dagens situasjon for reindriften i området, og i lys av Equinors prosjekt på Melkøya. Vi viser blant annet til at klager på konsesjon meddelt henholdsvis Equinor og Statnett ble vurdert i et samlet vedtak av Kongen i statsråd 12. januar 2024. Uansett er dette et bevisspørsmål som ikke skal forelegges EFTA-domstolen.

De spørsmålene advokat Jonassen reiser vil med andre ord bli avgjort basert på bevisene i denne konkrete saken, og beror på hvilke vurderinger retten vil finne det bevist at er foretatt i forbindelse med konsekvensutredning og vurdering fra konsesjonsmyndighetenes side.

På denne bakgrunn kan vi ikke se at det er behov for en tolkningsuttalelse knyttet til EØS-regelverk, eller at vilkårene for dette i ODA artikkel 34 er oppfylt.

5. Sakskostnader

Krav om inntreden i saken skal avvises i medhold av skjønnsloven § 9. Vi viser også til Lie, Kommentirutgave av skjønnsloven i kommentar til § 9. Avgjørelsen skal treffes ved kjennelse og av skjønnsstyret alene.

Ved avvisning etter skjønnsloven § 9 gjelder de alminnelige reglene om sakskostnader i tvisteloven kap. 20, jf. LA-2021-22731.

Vi anmoder om at det settes frist for kostnadsoppgave når spørsmålet er klart til avgjørelse.

6. Påstand Naturvernforbundet i Finnmark

Statnett vil nedlegge slik påstand for så vidt gjelder Naturvernforbundet i Finnmark:

1. Saken avvises for så vidt gjelder Naturvernforbundet i Finnmark.
2. Statnett tilkjennes sakskostnader.

7. Påstand Skum siidaandel

Statnett vil nedlegge slik påstand overfor Skum siidaandel:

1. Saken avvises for så vidt gjelder Skum siidaandel.
2. Statnett tilkjennes sakskostnader.

* * *

Prosesskrivet er sendt via Aktørportalen.

Advokatfirmaet Haavind AS

Pål Martin Abell
advokat (H)